ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 21.2.2023 г.
COM(2023) 103 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Общата политика в областта на рибарството днес и утре: Пакт за рибарството и океаните, насочен към устойчиво, научнообосновано, иновативно и приобщаващо управление на рибарството

{SWD(2023) 103 final}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Общата политика в областта на рибарството днес и утре: Пакт за рибарството и океаните, насочен към устойчиво, научнообосновано, иновативно и приобщаващо управление на рибарството

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на общата политика в областта на рибарството (ОПОР) е осигуряването на дългосрочна устойчивост на сектора на рибарството и аквакултурата, наличие на хранителни запаси и справедлив жизнен стандарт за общностите, осъществяващи дейност в този сектор. Постигането на тази цел обхваща всички участници по цялата верига за създаване на стойност, като стремежът е да се запази социално-икономическата структура на крайбрежните общности.

Тъй като съчетава целите за екологична, социална и икономическа устойчивост, ОПОР беше предвестник на Европейския зелен пакт[1] и свързаните с него стратегии[2]. Европейският зелен пакт на свой ред укрепи подхода на ОПОР, като подчерта тристранния принос на рибарството и аквакултурата за икономиката и заетостта в крайбрежните региони, за продоволствената сигурност в ЕС и за опазването на морската среда.

Днес нашите морета и тяхното богато биологично разнообразие, от което зависи социално-икономическата структура, са изправени пред много сложни предизвикателства. Те понасят последиците от морските дейности, замърсяването (напр. обогатяването на средата с хранителни вещества и замърсители, морските отпадъци, включително пластмаси и пластмасови микрочастици, подводен шум и др.) и изменението на климата (напр. разпространението на неместни видове). ОПОР и секторът на рибарството трябва да дадат своя принос в борбата с тези предизвикателства, но не могат да се справят с тях сами. От също толкова голямо значение е да се ограничи въздействието на причинения от човека натиск — в други области освен рибарството — върху морската среда и да се улесни възстановяването на доброто състояние на океаните, на които разчитат рибарите и крайбрежните общности от ЕС.

За целта е необходим интегриран подход, който да е съгласуван с други области на политиката, като например политиките в областта на околната среда, селското стопанство и енергетиката. От жизненоважно значение в това отношение е да се

---

[1] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейският зелен пакт“ (COM(2019) 640 final).

[2] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия „От фермата до трапезата“ за справедлива, здравословна и екологосъобразна продоволствена система“ (COM(2020) 381) и Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. Да осигурим полагащото се място на природата в нашия живот“ (COM(2020) 380).

прилагат всички направления на Европейския зелен пакт, и по-специално на плана за действие „Към нулево замърсяване“[3]. В Балтийско море например еутрофикацията и замърсяването са оказали сериозни последици върху устойчивостта на морската среда, в това число на рибните запаси. Очевидно е, че мерките за управление на рибарството сами по себе си не са достатъчни за подобряване на ситуацията. Ето защо заинтересованите страни от различни области на политиката обединяват усилията си с цел да се справят с общите предизвикателства, пример за което е подписването на декларацията „Нашето Балтийско море“[4]. Отрицателните последици от замърсяването върху морската среда са особено обезпокоителни в Средиземно море и Черно море. Във връзка с това Генералната комисия по рибарство за Средиземно море (GFCM) ще разработи регионална стратегия за адаптация, насочена към справяне с потенциалните последици от замърсяването, включително замърсяването с пластмаси, подводния шум, изоставените, изгубени или изхвърлени по друг начин риболовни уреди, както и с хранителните вещества и отпадъците.

Целта на настоящото съобщение е да се представи информация относно функционирането на ОПОР, както е предвидено в член 49 от Регламента относно ОПОР, както и да се изложат визия и път за постигане на устойчив и гъвкав сектор на рибарството в бъдеще. С него се допълват планът за действие за опазване и възстановяване на морските екосистеми за устойчиво и гъвкаво рибарство[5] (наричан по-нататък „план за действие за морската среда“) и Съобщението относно енергийния преход в сектора на рибарството и аквакултурата в ЕС[6] (наричано по-нататък „инициатива за енергиен преход“), в които се определят конкретни действия, необходими за преодоляването на специфични предизвикателства в областта на рибарството, околната среда и климата, както и тяхната степен на важност. Също така в целеви доклад е предоставена изчерпателна оценка на общата организация на пазарите (ООП)[7].

Настоящото съобщение следва да се разглежда заедно с придружаващия го работен документ на службите на Комисията, в който е предоставена по-подробна информация относно текущото състояние на изпълнението на ОПОР, като за целта са използвани обстойни консултации, проведени от декември 2021 г. насам, различни проучвания, резолюции на Европейския парламент и данни от Съвета и държавите членки.

---

[3] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Път към здравословна планета за всички. План за действие на ЕС: „Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“ (COM (2021) 400 final).

[4] https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf

[5] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План за действие на ЕС: опазване и възстановяване на морските екосистеми за устойчиво и гъвкаво рибарство“ (COM(2023) 102 final).

[6] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно енергийния преход в сектора на рибарството и аквакултурата в ЕС (COM(2023) 100 final).

[7] Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Прилагане на Регламента за ООП“ (COM(2023)101 final).

2. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОВЕЧЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ХОРАТА, ЗАНИМАВАЩИ СЕ С РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРА

Риболовът и отглеждането на аквакултури са поприща с дълги традиции и дълбоки корени в европейското културно наследство. Според Годишния икономически доклад за риболовния флот на ЕС[8] през 2020 г. в сектора на търговския риболов в ЕС са били заети над 124 630 рибари, което се равнява на 82 272 еквивалента на пълно работно време (ЕПРВ). В последния икономически доклад за аквакултурата в ЕС се посочва, че през 2018 г. приблизителният брой на заетите лица и ЕПРВ в сектора на аквакултурата в ЕС е бил съответно 69 000 души и 39 000 ЕПРВ[9]. Както рибарството, така и отглеждането на аквакултури допринасят за обезпечаването на богато разнообразие от храни и осигуряват заетост в много крайбрежни общности. Поради това следва да се обърне особено внимание на социалното измерение на политиката.

В стратегията „От фермата до трапезата“ се признава силната връзка между здравето на хората, здравето на обществата и здравето на планетата, както и необходимостта да се гарантира поминъкът на първичните производители, за да се премине успешно към устойчива продоволствена система на ЕС. Съответно осигуряването на устойчиви работни места за рибарите и производителите на аквакултури, както и за всички участници във веригата за създаване на стойност, зависи от устойчивото използване на водните ресурси. Необходим е интегриран анализ на социалното измерение на рибарството в ЕС, така че данните относно заетост, пол, професионално обучение и зависимост на хората от риболовните дейности да могат да се отчитат по-ефективно от създателите на политики при представянето на предложения за мерки за опазване при управлението на рибарството.

Ключов фактор за гарантиране на жизнеспособното бъдеще на сектора на рибарството, аквакултурата и преработката в ЕС и крайбрежните общности е приемствеността между поколенията. Тя обаче може да бъде постигната само когато секторът започне да бъде възприеман като привлекателен, когато суровите условия на труд се подобрят чрез иновации, когато в морската среда се поддържат биологично разнообразие, чистота и здравословни условия и когато професионализмът и услугите, които рибарите и производителите на аквакултури предоставят, намерят признание в нашите общества. Рибарството трябва да се популяризира като привлекателна възможност за кариерно развитие, а рибарите да бъдат възприемани като „пазители на морето“. Следва да се наблегне също така на предимствата на живота на открито или на възможностите за иновативни схеми на работа, като например обвързване на производството с директни продажби или туризъм. Също така изключително важно е да се разшири и засили признанието за важната роля на жените в цялата верига за създаване на стойност при морските хранителни продукти в ЕС — от създаването на богатство и заетост до устойчивото използване и опазване на водните ресурси.

---

[8] Европейска комисия, Съвместен изследователски център, Научен, технически и икономически комитет по рибарство. *Годишен икономически доклад от 2022 г. относно риболовния флот на ЕС (STECF 22-06).* Virtanen, J. (редактор), Guillen, J. (редактор), Prellezo, R. (редактор), Sabatella, E. (редактор). Служба за публикации на Европейския съюз. 2022 г.

[9] Европейска комисия, Научен, технически и икономически комитет по рибарство. Секторът на аквакултурата в ЕС — Икономически доклад от 2020 г. (STECF-20-12). EUR 28359 EN, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург. 2021 г.

С ОПОР се предоставят инструменти, които могат да помогнат за повишаване на привлекателността на професиите, свързани с рибарството и аквакултурата. Така например устойчивото управление на рибарството гарантира дългосрочната наличност на рибни запаси в добро състояние, което е предпоставка за стабилност на сектора. В ОПОР също така се отрежда важна роля на организациите на производители, като на тях и техните членове се дава възможност да разработват пригодени към нуждите действия и да укрепват мястото на операторите в цялостната верига за създаване на стойност. Наред с това отчитането на социално-икономическите въздействия при вземането на управленски решения позволява да се осигури достоен жизнен стандарт на лицата, чието препитание зависи от риболовните дейности. В рамките на бюджета на ЕС, и по-специално на Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА)[10] и заложения в него принцип за водено от общностите местно развитие, се предоставя значителна финансова подкрепа[11] за подобряване на безопасността и условията на труд, изграждане на умения, обмен на знания и засилване на устойчивостта на сектора като цяло.

Други политики на ЕС играят роля по отношение на запазването на привлекателността на сектора и гарантиране по този начин на материално осигурено бъдеще за европейските общности, занимаващи се с рибарство и аквакултура. В допълнение към ОПОР, в законодателството на ЕС са възприети амбициозни международни стандарти за безопасността и за условията на труд в сектора на рибарството, включително обучението на риболовните екипажи[12], и са предвидени мерки за изкореняване на съвременното робство, за премахване на незаконния, недекларирал и нерегулиран (ННН) риболов, както и за насърчаване на развитието на социални стандарти в световен план. Чрез тези усилия се стимулира международното сътрудничество[13] и се допринася за равнопоставени условия на пазара в световен мащаб и за лоялна конкуренция с държавите извън ЕС. С тях също така се насърчава поддържането на високо равнище на амбиция по отношение на устойчивото развитие на пазарите на риба и аквакултури в споразуменията за свободна търговия.

За рентабилността и привлекателността на сектора на рибарството и аквакултурата допринасят всички участници в него. Секторът трябва да се възползва от всички налични инструменти за постигане на промяна чрез иновации, инвестиции, сътрудничество и диверсификация. По-специално усъвършенстването на уменията чрез обучение при първоначалното наемане на работа и учене през целия живот, както и

---

10 Регламент (ЕС) 2021/1139 на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2021 г. за създаване на Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1004.

11 10 % от общите разпределени средства по линия на ЕФМДРА при споделено управление.

12 Приети по линия на Международната организация на труда или Международната морска организация, като например Конвенцията за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на персонала на риболовните кораби.

13 Участието на ЕС е от изключителна важност в рамките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и Организацията на обединените нации и специализираните ѝ агенции, включително Организацията за прехрана и земеделие, при направляването на амбициозния процес на вземане на решения в рамките на регионалните организации за управление на рибарството, както и на регионално международно равнище в североизточната част на Атлантическия океан, и на двустранно равнище — в рамките на споразумения за партньорство в областта на устойчивото рибарство и други двустранни и тристранни споразумения с държави извън ЕС.

целите, определени в контекста на Европейската година на уменията[14], ще повишат ефективността и устойчивостта на рибарите и производителите на аквакултури и ще понижат техния риск от злополуки. Модернизирането на сектора и отварянето му към по-широкообхватни социални услуги е от съществено значение за повишаване на неговата привлекателност, особено за младото поколение.

Комисията:

- **ще проведе от пролетта на 2023 г. до лятото на 2024 г.** общоевропейски **прогностичен проект с гражданско участие на тема „Рибарите на бъдещето“**, с който ще се направи оценка на решаващата роля на рибарите в обществото в допълнение към осигуряването на висококачествени морски хранителни продукти при относително нисък въглероден отпечатък. Въз основа на качествени интервюта на терен в рамките на проекта ще бъдат установени тенденциите, възможностите и заплахите, които определят привлекателността на сектора на рибарството. По-специално с проекта ще се обърне внимание на:
  - факторите и тенденциите, които оказват влияние върху дългосрочната устойчивост и рентабилност на сектора на рибарството и благосъстоянието на рибарските общности (например въздействието на изменението на климата, загубата на биологично разнообразие и замърсяването, екологичния и цифровия преход, уменията, застаряването на работната сила, развитието на пазара и търговията),
  - идентичността и ролята на рибарите, която не се изчерпва с основната им дейност, особено в областта на опазването и възстановяването на морската среда, екологичния туризъм и местното развитие на крайбрежните райони,
  - предизвикателствата и възможностите, произтичащи от сътрудничеството и полезните взаимодействия между рибарите и други заинтересовани страни в сферата на морските дейности, особено в областта на морското пространствено планиране, внедряването на възобновяеми енергийни източници, организацията на веригата на доставките на морски хранителни продукти, кръговата икономика и диверсификацията в по-широкия контекст на устойчивата синя икономика.

  Резултатите от проекта ще допринесат за изготвянето на бъдещи политики, както и за разработването на бизнес стратегии в сектора на рибарството;

- призовава **държавите членки от 2023 г. нататък** да използват **подхода „от долу нагоре**“, който дава възможност на местните рибарски общности да се справят със социалните предизвикателства и нужди **чрез водено от общностите местно развитие** в рамките на програмите на ЕФМДРА за периода 2021—2027 г.;

- приканва **научната общност**, и по-специално Научния, технически и икономически комитет по рибарство, да продължи разработването на

[14] Предложение за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно Европейска година на уменията (2023 г.) (COM(2022) 526 final).

социални показатели, които да се използват при анализа на социално-икономическите доклади. Тези показатели ще се използват при изготвянето на бъдещите предложения за мерки за управление на рибарството и опазване, като същевременно ще подобрят оценката на социалното въздействие и въздействието върху заетостта на тези мерки. Те също така ще помогнат при планирането на ресурсите и инвестициите, необходими за повишаване на привлекателността на сектора;

- **ще обсъди възможността — след приемането на преразгледаната Международна конвенция за вахтената служба и нормите за подготовка и освидетелстване на персонала на риболовните кораби** — да предложи **директива, с която да се гарантира правилното транспониране на тази конвенция** в правния ред на ЕС, и ще съдейства на държавите членки да ускорят ратифицирането на конвенциите на Международната организация на труда и Международната морска организация.

3. ПРИНОС КЪМ ОПАЗВАНЕТО НА ПЛАНЕТАТА

С ОПОР Европейският съюз създаде стабилна законодателна рамка за управление на рибарството. През последните 50 години тя беше основата за разработване на високи стандарти за опазването и управлението на живите морски ресурси, като също така допринесе и за опазването на морската среда.

В ОПОР са определени ясни цели за устойчиво управление на рибните запаси. Вземането на решения в контекста на тази политика е основано на солидни и международно признати научни становища, събиране на обширен набор от данни и осигуряване на по-добър капацитет за моделиране, който се използва при изготвянето на предложенията за възможностите за риболов. Дългосрочният баланс между възможностите за риболов и риболовния капацитет зависи от управлението на флота. Държавите членки и заинтересованите страни участват активно в управлението на рибарството, като вземането на решения се основава на регионални съображения и специфични характеристики. Политиката се подпомага от солидна система за контрол, инспекции и изпълнение, която включва борба с дейностите по ННН риболов чрез Регламента за контрол[15] и Регламента за ННН риболов[16], докато постигането на целите на политиката се насърчава и се подпомага финансово по линия на ЕФМДРА.

Десетилетие след началото на прилагането на реформираната ОПОР сме свидетели на осезаем напредък към постигането на по-устойчив риболов. Рибарите, гражданското общество и държавите членки допринесоха за възстановяването на множество ключови рибни запаси, като например от мерлуза в Иберийско море и Атлантическия океан и от

[15] Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета от 20 ноември 2009 г. за създаване на система за контрол на Съюза за гарантиране на спазването на правилата на общата политика в областта на рибарството, за изменение на регламенти (ЕО) № 847/96, (ЕО) № 2371/2002, (ЕО) № 811/2004, (ЕО) № 768/2005, (ЕО) № 2115/2005, (ЕО) № 2166/2005, (ЕО) № 388/2006, (ЕО) № 509/2007, (ЕО) № 676/2007, (ЕО) № 1098/2007, (ЕО) № 1300/2008, (ЕО) № 1342/2008 и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 2847/93, (ЕО) № 1627/94 и (ЕО) № 1966/2006.

[16] Регламент (ЕО) № 1005/2008 на Съвета от 29 септември 2008 г. за създаване на система на Общността за предотвратяване, възпиране и премахване на незаконния, недекларирани и нерегулиран риболов, за изменение на регламенти (ЕИО) № 2847/93, (ЕО) № 1936/2001 и (ЕО) № 601/2004 и за отмяна на регламенти (ЕО) № 1093/94 и (ЕО) № 1447/1999.

лаврак, и помогнаха да се спре намаляването на запасите в Средиземно море и Черно море. Наред с това е необходимо да се постигне по-голям напредък и да се повиши нивото на амбиция, за да може целите на ОПОР по отношение на екологичната устойчивост да бъдат осъществени в пълна степен.

Защита на морските екосистеми и ресурси

Риболовните дейности продължават да оказват неблагоприятно въздействие върху морските екосистеми, по-специално чрез смущаване на морското дъно, прилов на уязвими видове и въздействие върху морските хранителни мрежи. Това въздействие, което е разгледано подробно в плана за действие за морската среда, е съчетано с последиците от изменението на климата и с други видове натиск от човешката дейност. Същевременно лошото състояние на морските екосистеми представлява пряка заплаха за устойчивостта на рибните ресурси и аквакултурата, за свързаните с тях икономически дейности и за просперитета на зависимите от тях общности.

Промените в състоянието на екосистемите засягат производителността на рибните запаси в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план и увеличават краткосрочните сътресения, като например горещи вълни в океаните, увеличаване на киселинността на океанските води, проблеми при размножаването, токсичен цъфтеж на водорасли, поява на паразити и недостиг на кислород. Тези промени и сътресения могат да доведат до свиване на рибните популации или да ги принудят да мигрират към по-северни, по-дълбоки и по-хладни води, често извън територията на ЕС. Пластмасата, пластмасовите микрочастици и другите форми на замърсяване вследствие на човешката дейност в морето и на сушата (напр. земеделие, рибарство, промишленост, корабоплаване и заустване на отпадъчни води) също оказват отрицателно въздействие върху морските екосистеми и съответно върху дейностите в областта на рибарството и аквакултурата. Комбинираното въздействие на тези предизвикателства е безпрецедентно по своя мащаб. Предвид несигурността, свързана с климатичните условия в бъдеще, и необходимостта от бъдещи научни изследвания е трудно те да бъдат пълноценно оценени и разбрани, което води до допълнителни усложнения.

Заедно с преодоляването на натиска върху морската среда, който не е свързан с рибарството, е необходимо пълно и решително изпълнение на ОПОР, за да се справим с посочените предизвикателства по ефективен начин — най-вече чрез по-стриктни действия за събиране на данни, укрепване на научната база, полагане на системни усилия за вземане на решения въз основа на научни факти и гарантиране на последователен и ефективен контрол и изпълнение. Освен това, както е отразено в плана за действие за морската среда, тази цел изисква да се подходи приоритетно към най-подходящите действия за намаляване на въздействието на рибарството върху морската среда. Необходимо е да се обърне особено внимание на следните елементи:

- Постигане на максимален устойчив улов

С принципа за максимален устойчив улов (МУУ[17]) в ОПОР беше приета оперативна, измерима и научнообоснована цел за управление на рибарството. Възстановяването на

[17] МУУ означава най-големият теоретичен улов при запазване на равновесието, който може да се лови постоянно като средна величина от даден запас при съществуващите средни екологични условия, без

запасите до равнищата на МУУ и над тях може да ограничи отрицателните въздействия върху морските екосистеми, да повиши рентабилността на флотовете и да намали техните въглеродни емисии. ЕС е поел ангажимент за постигане на МУУ и в международни споразумения, като например целите на ООН за устойчиво развитие. В районите, в които се прилага МУУ, е налице възстановяване на запасите и увеличаване на улова и приходите, като същевременно отрицателното въздействие върху морската среда намалява. През последните години все повече запаси достигат устойчиви равнища, като резултатите са особено обнадеждаващи в североизточната част на Атлантическия океан. Въпреки това са нужни допълнителни усилия. В Средиземно море положението все още е обезпокоително, а подобренията са твърде бавни, докато в Балтийско море се наблюдава обрат в неотдавнашните подобрения поради други видове натиск върху околната среда и морските екосистеми[18]. От решаващо значение е да се продължи и ускори работата по възстановяването и поддържането на рибните запаси над равнищата на МУУ.

- Засилване на екосистемния подход чрез по-добри научни знания

Намирането на решения на екологичните предизвикателства пред морските екосистеми, рибарството и аквакултурата започва с работата на научната общност. Науката дава възможност на политиците да вземат информирани решения и да прилагат в пълнота екосистемния подход спрямо управлението на рибарството и аквакултурата — един от ключовите принципи на ОПОР. Това означава отчитане на различните видове въздействия на човека и системите за управление върху използването на природните ресурси и морската среда, както и обратното — отчитане на въздействието на състоянието на природните ресурси върху сектора на рибарството.

За да се постигне дългосрочна устойчивост на използването на морските ресурси, включително от социално-икономическа гледна точка, в научните становища, на които се основават управленските решения, трябва да бъдат обхванати изцяло сложността на морските екосистеми[19], както и кумулативното въздействие на видовете натиск и мерките за смекчаване. Ето защо е необходимо да продължат усилията за подобряване на знанията и данните, така че научните становища да отчитат цялостния контекст на морските екосистеми. Тези знания и данни ще се използват при дискусиите относно евентуалното увеличаване на броя запаси, управлявани в рамките на многогодишни квоти.

Подобренията при събирането на данни непрекъснато укрепват доказателствената основа на политиката[20]. В своите научни становища Международния съвет за изследване на морето (ICES) вече е взел под внимание съображенията, свързани с

това да влияе значително на процеса на възпроизводство; (член 4, параграф 1, точка 7 от Регламента относно ОПОР).

18 Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Към по-устойчив риболов в ЕС: актуално състояние и насоки за 2023 г.“ (COM(2022) 253 final).

19 Като се отчитат взаимодействията между редица различни биологични видове и процеси на екосистемите и многообразни видове натиск от различни дейности на човека.

20 STECF 22-07 — Eval 2021 ARs DCF and data transmission.pdf — Data Collection Framework (Рамка за събиране на данни) — Европейска комисия (europa.eu).

екосистемите — например той предоставя прегледи на екосистемите[21] за всеки отделен екологичен регион[22].

- Ефективен контрол и изпълнение в областта на търговския и любителския риболов

За да бъдат постигнати целите на ОПОР, свързани с устойчивостта, е важно да се вземат предвид всички дейности в областта както на търговския, така и на любителския риболов, и да се гарантират ефективен контрол и изпълнение от страна на държавите членки. В Регламента за контрол са определени подробни правила за флотовете за търговски риболов, докато правилата за любителския риболов са с по-общ характер.

В Регламента относно ОПОР се посочва евентуалното „сериозно въздействие върху рибните ресурси“ вследствие на любителския риболов и се подчертава необходимостта държавите членки да „гарантират, че той се практикува по начин, съвместим с целите на ОПОР“[23]. За управлението на любителския риболов е необходима пълна картина на въздействието, което тази дейност оказва върху рибните популации и екосистемите. В нея също така трябва да се отчете специфичното естество на този вид риболов и да се вземе предвид другото приложимо по отношение на тези дейности законодателство на ЕС.

Надеждното събиране на данни по уеднаквен начин продължава да бъде значително предизвикателство, което затруднява Комисията при изготвянето на оценки на въздействието на любителския риболов върху конкретни запаси и при разработването на подходящи мерки. В предложението на Комисията[24] за преразглеждане на Регламента за контрол, което към момента е в процес на договаряне със съзаконодателите, се предвижда общо изискване за наблюдение на броя на рибарите, извършващи любителски риболов, чрез система за лицензиране или регистрация, както и изискване за система за събиране на данни или за регистрация на улова за целия любителски улов, за да се подобрят контролът и наблюдението.

- Иновации и финансиране

Вече се прилагат различни основополагащи проекти и подходи в областта на рибарството, насочени към намаляване на замърсяването и емисиите на парникови газове и справяне с последиците от изменението на климата. Някои от тях са насочени

---

21 https://www.ices.dk/advice/ESD/Pages/Ecosystem-overviews.aspx

22 ICES използва екологичните региони като отделни пространствени единици, за да синтезира доказателствата за целите на прилагането на екосистемния подход. Екологичните региони на ICES се основават на биогеографските и океанографските характеристики и съществуващите политически, социални, икономически и управленски разделения. Те се определят чрез повтарящ се процес на консултации между учените и заинтересованите страни, направляван от Консултативния комитет на ICES.

23 Съображение 3 от Регламента относно ОПОР.

24 Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за изменение на регламенти (ЕО) № 768/2005, (ЕО) № 1967/2006, (ЕО) № 1005/2008 на Съвета и Регламент (ЕС) 2016/1139 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на контрола на рибарството (COM(2018) 368 final).

към изпитването и използването на терен на иновативни решения, като например биоразградими мрежи, въжета и компоненти на риболовни уреди, събиране на морски отпадъци[25], или към дейности за предотвратяване на замърсяването. ЕС също така въведе разпоредби за подобряване на съобразеното с кръговата икономика проектиране и мониторинга на риболовните уреди[26], за да се насърчи повторната им употреба и да се улесни рециклирането им, и работи с организации за стандартизация с цел прилагането на тези разпоредби.

Не по-малко важно ще бъде да се проектират риболовни кораби, които са много по-енергоспестяващи и подходящи за енергийно неутрално задвижване, както и риболовни техники, които ограничават вредата за морското биологично разнообразие, и да се гарантира, че риболовните дейности имат ограничено въздействие върху морските екосистеми и не влошават положението с изменението на климата. Това ще позволи на екосистемите да устояват по-добре на последиците от изменението на климата.

- Повишаване на съгласуваността на политиките

Необходима е по-солидна съгласуваност между прилагането на ОПОР и на законодателството на ЕС в областта на околната среда — по-конкретно по отношение на Рамковата директива за морска стратегия[27], Директивата за птиците[28] и Директивата за местообитанията[29]. В по-общ план това включва целите и резултатите на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. и стратегията „От фермата до трапезата“.

Стратегията за биологичното разнообразие включва важни ангажименти за ефективното опазване на 30 % от моретата на ЕС и стриктното опазване на една трета от тази акватория, за да се възстановят морските екосистеми за благото на хората и климата и да се осигури допълнителна защита на уязвимите видове и местообитания. Като един от резултатите от Стратегията за биологичното разнообразие планът за действие за морската среда има за цел да осигури рамка за изпълнението на тези ангажименти, като в него се предлагат мерки за засилване на полезните взаимодействия между политиките в областта на рибарството и тези в областта на околната среда, и

---

[25] Например проектът за „улавяне на отпадъци“, който илюстрира общия принос на рибарите за подобряване на състоянието на морската среда, в допълнение към традиционните им риболовни дейности. По този начин те са по-добре подготвени да събират и изхвърлят по безопасен начин отпадъците, включително онези, уловени в мрежите по време на обичайните риболовни операции, когато достигнат пристанищата.

[26] Директива (ЕС) 2019/883 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно пристанищните приемни съоръжения за предаване на отпадъци от кораби, за изменение на Директива 2010/65/ЕС и за отмяна на Директива 2000/59/ЕО (текст от значение за ЕИП) и Решение за изпълнение (ЕС) 2021/958 на Комисията от 31 май 2021 г. за определяне на формàта за докладване на данни и информация за пуснатите на пазара риболовни уреди и за събраните отпадъци от риболовни уреди в държавите членки, както и на формàта за доклада за проверка на качеството в съответствие с член 13, параграф 1, буква г) и член 13, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на Съвета.

[27] Директива 2008/56/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда (Рамкова директива за морска стратегия).

[28] Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици.

[29] Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

съответно за укрепване на приноса на ОПОР за постигане на екологичните цели на ЕС. Наред с това целта на стратегията „От фермата до трапезата“ е да се осигури неутрално или положително въздействие върху околната среда на всички сектори, участващи в продоволствената система, като се призовава за ускоряване на прехода към устойчиво производство на риба и морски хранителни продукти.

Необходима е също така съгласуваност между външното измерение на ОПОР и международната политика в областта на околната среда — например в рамките на регионалните организации за управление на рибарството, регионалните морски конвенции или споразуменията за партньорство в областта на устойчивото рибарство.

<u>Комисията</u>:

- призовава **държавите членки** да приложат изцяло и незабавно мерките, набелязани в **плана за действие за морската среда**;

- призовава **държавите членки** да използват преговорите за определяне на възможностите за риболов за 2024 г., за да се гарантира **постигането на целта за МУУ във всички морски басейни**;

- **ще** насочи усилията си **през 2023 г. и 2024 г.** към **изготвяне на научни становища в подкрепа на екосистемния подход** към управлението на рибарството в ЕС чрез ръководене на диалога с **научната общност и заинтересованите страни**;

- призовава **държавите членки** да осигурят пълното и експедитивно прилагане на **Директивата относно пластмасите за еднократна употреба;**

- с помощта на обучения и чрез наличните източници на финансиране насърчава **рибарите**, в ролята им на „пазители на морето“, да продължат да участват в събирането на морските отпадъци и използването на биоразградими материали в риболовните уреди;

- ще издаде до 2024 г. **четири ръководства** като част от изпълнението на съобщението на Комисията относно **стратегическите насоки за по-устойчив и конкурентоспособен сектор на аквакултурата в ЕС за периода 2021—2030 г.**[30]. С тях ще се окаже подкрепа за напредъка на сектора в следните области: i) добри административни и регулаторни практики, ii) достъп до пространство, iii) екологични характеристики и iv) смекчаване на изменението на климата.

<u>Повишаване на селективността на риболовните уреди и прилагане на задължението за разтоварване</u>

[30] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегически насоки за по-устойчив и конкурентоспособен сектор на аквакултурите в ЕС за периода 2020—2030 г.“ (COM(2021) 236 final).

Нежеланият улов е фактор за влошаването на състоянието на морските ресурси. Като икономически стимул за ускоряване на прехода към повишаване на селективността, през 2013 г. ЕС въведе т.нар. „задължение за разтоварване“, съгласно което целият улов, включително нежеланият, трябва да се разтоварва на сушата. Задължението за разтоварване се прилага изцяло от 2019 г., като неговата цел е цел да се намали, а където е възможно, и да се премахне изхвърлянето на улов. Това изхвърляне не само води до значително разхищаване на ресурси, но и оказва отрицателно въздействие върху устойчивата експлоатация на морските биологични ресурси и морските екосистеми, както и върху финансовата жизнеспособност на сектора на рибарството.

Съгласно оценка, изготвена през 2009 г. — преди реформата на ОПОР от 2013 г. — в европейския сектор на рибарство годишно са се изхвърляли 1,7 милиона тона (от всички видове), което представлява 23 % от общия улов. Това е оказало сериозно отрицателно въздействие върху околната среда — както върху целевите видове, така и върху нецелевия прилов. Според научните становища[31] равнищата на нежелан улов остават високи при много от видовете смесен риболов на дънни видове във водите на ЕС (между 20—30 % в Северно море, Келтско море, Бискайския залив и покрай иберийското крайбрежие). Въпреки това процентът на изхвърляне на улов се различава значително в зависимост от (целевия) риболов и от риболовния флот, а недокументираното изхвърляне на улов продължава да засяга по неблагоприятен начин събирането на данни.

Констатациите от одитите, започнати от Комисията през 2020 г.[32], показват, че одитираните държави членки не са приели необходимите мерки за осигуряване на ефективен контрол и изпълнение на задължението за разтоварване. Традиционните инструменти за контрол (напр. инспекции по море и проверки на разтоварванията/дневниците на пристанищния док или в тръжните центрове) са неподходящи, тъй като предоставят много ограничена „моментна снимка“ на спазването на изискванията по време на мониторинга.

В предложението си за преразгледана система за контрол на рибарството[33] Комисията подкрепя използването на съвременни инструменти за контрол. Тя ще продължи да работи със съзаконодателите за постигане на амбициозно споразумение по това важно законодателство. В резултат на факта, че не се разработват и използват най-ефективните средства за контрол и изпълнение, като например електронно наблюдение от разстояние (REM) и други съвременни инструменти за контрол, има признаци за масово неспазване на изискванията и недокументирано незаконно изхвърляне на улов[34]. Подобно неспазване е свързано със значителни рискове — ако докладваните

---

31 STECF PLEN 22-01.

32 За Франция и Испания вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_4681 За Ирландия, Белгия и Нидерландия вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/inf_21_5342

33 Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за изменение на регламенти (ЕО) № 768/2005, (ЕО) № 1967/2006, (ЕО) № 1005/2008 на Съвета и Регламент (ЕС) 2016/1139 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на контрола на рибарството (COM(2018) 368 final).

34 https://www.efca.europa.eu/en/content/compliance-evaluation; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates_en; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates-mediterranean-and-black-sea_en

данни не отразяват действителния улов, това създава сериозна заплаха за качеството на научните становища.

Комисията е наясно със съществуващите структурни затруднения при изпълнението на задължението за разтоварване. Въпреки текущите усилия и сътрудничеството от страна на всички заинтересовани страни за подобряване на ситуацията посочените недостатъци трябва да бъдат отстранени. Съображенията, които доведоха до въвеждането на задължението за разтоварване през 2013 г., остават напълно валидни, а принципите, на които то почива — особено по отношение на избягването на разхищението на ценни ресурси — са по-актуални от всякога.

Държавите членки и научната общност трябва да положат повече усилия при събирането на подходящи данни, които да им позволят да анализират предизвикателствата при изпълнението на задължението за разтоварване. Същевременно на рибарите трябва да се предостави по-ясна информация за ползите от политика, с която се предотвратяват изхвърлянето на улов и нежеланият улов. Самите рибари знаят най-добре кога и къде да извършват риболов, така че да бъде избегнат нежеланият улов. Ето защо от ключово значение е точно те да вземат необходимите решения за използването на селективни методи за риболов и усилията им за опазване на околната среда да бъдат оценени. Рибарите трябва да демонстрират ангажимента си, като осигурят пълна прозрачност на операциите на борда, представят точни данни за извършения от тях улов и постигат резултати по отношение на селективността.

Целта на ОПОР е да се повиши селективността на риболовните уреди, така че нежеланият улов да не се допуска поначало. Благодарение на усилията на рибарите и държавите членки[35] е постигнат напредък в разработването на иновативни и по-селективни риболовни уреди. Четири години след пълното влизане в сила на задължението за разтоварване обаче е необходимо да се положат много по-активни усилия.

Както е посочено в плана за действие за морската среда, реалното използване и внедряване в практиката на тези нови уреди и авангардни риболовни техники трябва да се разшири, като с оглед на това държавите членки следва да подобрят усвояването на целевата подкрепа по линия на ЕФМДРА. Те също така следва да насърчават по-широкото използване на нови технологии за събиране на данни и оптимизиране на риболова, за да се ограничи в максимална степен нежеланият улов от страна на рибарите.

Комисията:

- призовава **държавите членки, научната общност, консултативните съвети и организациите на производители** да ѝ предоставят **до пролетта на 2024 г.** основните данни, които ще са необходими за оценка на задължението за разтоварване. Съответните насоки ще бъдат предоставени от Комисията;

- след като бъде определена базовата линия за такава оценка и бъдат събрани достатъчно надеждни данни, **до есента на 2024 г.** Комисията ще разработи

[35] Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Към по-устойчив риболов в ЕС: актуално състояние и насоки за 2023 г.“ (COM(2022) 253 final).

техническо задание за оценката на задължението за разтоварване, за да се информират по-добре създателите на политики относно ефективността, ефикасността, съгласуваността, уместността и добавената стойност от ЕС на въведените мерки.

4. ПОДОБРЯВАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОПОР

ОПОР се ръководи от принципа на доброто управление. В този смисъл регионалният подход, въведен с реформата от 2013 г., позволява на държавите членки да си сътрудничат в рамките на регионални групи и да разработват регионални мерки за опазване чрез съвместни препоръки. ОПОР също така предвижда укрепване на сътрудничеството между заинтересованите страни с помощта на консултативни съвети. Тези съвети отправят препоръки към Комисията, държавите членки и регионалните групи и предоставят информация от заинтересованите страни, която се използва при разработването на мерки за опазване и управление.

Първоначално дейността на регионалните групи беше съсредоточена най-вече върху тяхната структура и върху изпълнението на задължението за разтоварване. Работата по мерките за опазване съгласно член 11 от Регламента относно ОПОР[36], необходима за осигуряване на спазването на задълженията, произтичащи от законодателството на ЕС в областта на околната среда и Регламента относно техническите мерки[37], започна да се ускорява едва през 2021 г. В различните морски басейни тя се развива с много неравномерни темпове.

Както е посочено в плана за действие за морската среда, държавите членки трябва да подновят ангажимента си за повишаване на ефикасността, темповете и равнището на амбиция на регионалните усилия, особено по отношение на прилагането на законодателството в областта на околната среда съгласно член 11 от Регламента относно ОПОР. За тази цел държавите членки следва да вземат мерки за преодоляване на липсата на достатъчно ресурси за работата на регионалните групи, да осигурят по-широкото участие на заинтересованите страни и да укрепят научната база. В своя междинен преглед на Стратегията за биологичното разнообразие, планиран за първата половина на 2024 г., Комисията ще извърши оценка на напредъка при изпълнението на плана за действие за морската среда и в зависимост от тази оценка и в съответствие със своето право на инициатива ще прецени дали са необходими допълнителни действия, включително законодателни.

Комисията:

[36] Регламент (ЕС) № 1380/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно общата политика в областта на рибарството, за изменение на регламенти (ЕО) № 1954/2003 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 2371/2002 и (ЕО) № 639/2004 на Съвета и Решение 2004/585/ЕО на Съвета.

[37] Регламент (ЕС) 2019/1241 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г за опазване на рибните ресурси и защита на морските екосистеми чрез технически мерки, за изменение на регламенти (ЕО) № 1967/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и на регламенти (ЕС) № 1380/2013, (ЕС) 2016/1139, (ЕС) 2018/973, (ЕС) 2019/472 и (ЕС) 2019/1022 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 894/97, (ЕО) № 850/98, (ЕО) № 2549/2000, (ЕО) № 254/2002, (ЕО) № 812/2004 и (ЕО) № 2187/2005 на Съвета.

- призовава **държавите членки**, считано от **2023 г.**, да приложат изцяло действията за управление, заложени в плана за действие за морската среда;

- призовава **регионалните групи в по въпросите на рибарството на държавите членки**, считано от **2023 г.**, да осигурят по-ефективното участие на заинтересованите страни, по-специално консултативните съвети, в регионалните организации, за да се гарантира сътрудничеството от страна на органите в областта както на рибарството, така и на околната среда;

- призовава **държавите членки,** считано от **2023 г.**, да отделят достатъчно ресурси за работата в регионалните групи.

Един от важните фактори за доброто управление е високата степен на прозрачност. В член 17 от Регламента относно ОПОР е включено недвусмислено изискване към държавите членки да използват прозрачни и обективни критерии, включително от екологичен, социален и икономически характер, при разпределянето на възможностите за риболов. Заинтересованите страни трябва да разполагат с ясна информация за начина, по който държавите членки разпределят възможностите за риболов и управляват капацитета на флотовете на национално равнище. Ето защо Комисията ще работи съвместно с научните органи и с държавите членки за изготвянето на допълнителна оценка и за предоставянето на по-широки гаранции за прозрачността на тези критерии и тяхното съответствие с разпоредбите на ОПОР. Същевременно ще се насърчава използването на критерии, които могат да поощрят устойчивите риболовни практики и да подпомогнат рибарите, извършващи дребномащабен риболов, и крайбрежните рибари, на които се падат почти 75 % от всички риболовни кораби, регистрирани в ЕС, и почти половината от всички заети в сектора на рибарството.

Въпреки че Европейската обсерватория на пазара на продукти от риболов и аквакултура (EUMOFA)[38] вече осигурява прозрачност на пазара на продукти от риболов и аквакултура, е необходима по-голяма прозрачност и за да се помогне на потребителите да правят информиран избор. Както е посочено в стратегията „От фермата до трапезата“, необходимо е да продължи работата по инициативата за устойчива продоволствена система, която Комисията планира да предложи през 2023 г. за хармонизиран подход на ЕС към устойчивото производство на храни.

И накрая, доброто управление на рибарството и аквакултурата изисква ясен, стабилен и справедлив достъп до морското пространство, като се отчита нарастващата конкуренция между икономическите сектори за използването на това пространство. С Директивата относно морското пространствено планиране[39] се създава рамка за намаляване на конфликтите в морското пространство и за насърчаване на полезните взаимодействия между различните морски дейности. Тя също така насърчава инвестициите, като повишава предвидимостта, прозрачността и правната сигурност.

Държавите членки следва да използват Директивата относно морското пространствено планиране като отправна точка за подобряване на координацията между управлението на рибарството и процесите на морско пространствено планиране. Наред с това

[38] https://www.eumofa.eu/

[39] Директива 2014/89/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за установяване на рамка за морско пространствено планиране.

засиленото използване на моретата за цели, различни от риболова (като например морски защитени територии или производство на възобновяема енергия), изисква по-ефективно съгласуване на морското пространствено планиране в регионален мащаб, а не само между отделните държави членки.

Комисията:

- **ще поиска от Научния, технически и икономически комитет по рибарство да анализира през 2023 г.** критериите, използвани от държавите членки за разпределяне на възможностите за риболов на национално равнище;

- **през 2023 г. ще постави началото на дискусии между държавите членки и заинтересованите страни с цел изготвяне на наръчник относно разпределянето на възможностите за риболов; целта е да се подобри прозрачността, да се насърчат устойчивите риболовни практики в целия ЕС и да се подкрепят рибарите, извършващи дребномащабен риболов, и крайбрежните рибари.**

5. Адаптиране към променящите се интереси в областта на рибарството отвъд водите на ЕС

Неотдавнашните политически и геополитически събития, като Брексит и бруталната война на Русия срещу Украйна, откроиха въздействието, което променящият се геополитически контекст в Европа оказва върху политиката на ЕС в областта на рибарството, както и нейната тясна връзка с морската сигурност. Тези две събития доведоха до промяна в интересите на риболовните флотове на някои държави членки, но също така и в интересите на други крайбрежни държави, която се отрази върху отношенията в областта на рибарството между крайбрежните държави.

Налице е съществена промяна в динамиката на отношенията в областта на рибарството както с крайбрежните държави в североизточната част на Атлантическия океан, така и между тях. Преди Брексит общият допустим улов за 10 запаса се управляваше съвместно от ЕС и Норвегия, а за три запаса — от ЕС и крайбрежните държави. Към днешна дата са налице още 76 запаса, чийто общ допустим улов се споделя с държави извън ЕС, като седем от тях са изцяло във водите на Обединеното кралство (въпреки че ЕС има право да извършва риболовни дейности в тези води). Тази нова ситуация създаде допълнителни предизвикателства пред постигането на основните цели и принципи на ОПОР. След влизането в сила на Брексит двустранните отношения между ЕС и Обединеното кралство се уреждат съгласно сключеното между тях Споразумение за търговия и сътрудничество. В това споразумение са включени въпроси, свързани с рибарството и търговията, и е установена рамката за провеждане на годишни консултации с Обединеното кралство за определяне на възможностите за риболов на общите запаси. Наред с това в момента ЕС приключва работата по ново тристранно рамково споразумение в областта на рибарството с Норвегия и Обединеното кралство. С него ще се създаде нова платформа за тристранно сътрудничество в Северно море с обособени дейности за сътрудничество, работни групи и годишни консултации относно запасите, споделяни между нашите три страни. Тези съществуващи структури следва да допринесат за разработването на мерки за

управление на конкретни проблеми, като същевременно се признава регулаторната автономност на страните.

Безмилостната военна агресия на Русия срещу Украйна върна войната в Европа и породи нови опасности и отрицателни странични последици за морската сигурност, която е изправена пред предизвикателства, свързани с териториални спорове, конкуренция за природни ресурси и заплахи за свободата на корабоплаването. Това създава нови напрежения в морските басейни на Европа. В този динамичен геополитически контекст ЕС ще засили сътрудничеството със съмишленици в своята зона на съседство и в други морски зони от стратегическо значение. Съюзът преустанови двустранните консултации с Русия за Балтийско море, както и контактите във връзка с регионалните организации за управление на рибарството и Общата морска програма за Черно море.

Променящата се ситуация във връзка с морската сигурност в Черно море оказва отрицателно икономическо отражение върху рибарите и крайбрежните общности в засегнатите държави от ЕС. Поради заплахите за сигурността войната в Украйна доведе до прекъсване на риболовните дейности — например поради дрейфащи плаващи мини. Налице е и загуба на биологично разнообразие, която се изразява най-вече в обезпокоително нарастване на смъртността на китоподобните видове в Черно море.

Връзката между изменението на климата, влошаването на състоянието на околната среда в крайбрежните и морските зони и морската сигурност ще бъде разгледана при предстоящата актуализация на Стратегията на ЕС за морска сигурност и свързания с нея план за действие, както и в рамките на предстоящото съвместно съобщение относно изменението на климата, влошаването на състоянието на околната среда, сигурността и отбраната.

<u>Комисията</u>:

- ще актуализира **през 2023 г. Стратегията на ЕС за морска сигурност и свързания с нея план за действие**;

- ще представи **съвместно съобщение относно изменението на климата, влошаването на състоянието на околната среда, сигурността и отбраната**.

6. ОПОР — РАЗГРЪЩАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА УСТОЙЧИВИТЕ ИНОВАЦИИ И ИНВЕСТИЦИИ

Рентабилността и привлекателността на секторите на рибарството и аквакултурата зависят и от техния капацитет за иновации и инвестиции. Налице е очевидна нужда от устойчиви иновации и структурни инвестиции по цялата верига за създаване на стойност, особено по отношение на повишаването на енергийната ефективност, въвеждането на по-устойчиви риболовни уреди, намаляването на отпечатъка върху околната среда и върху климата, подобряването на безопасността и осигуряването на стимули за поддържането на добра работна среда. Следващото поколение риболовни кораби и животновъдни обекти за аквакултура ще трябва да са по-щадящи за околната среда и да използват по-малко ресурси.

Технологичните иновации са също така от решаващо значение за разработването на нови стопански възможности и за насърчаването на икономическата диверсификация. Чрез цифровите технологии може да се осигури конкурентно предимство за рибарите и производителите на аквакултури, като същевременно се подобрят събирането на данни, контролът и изпълнението, проследимостта и информацията за потребителите и се създадат работни места от ново поколение. С тях се повишава ефикасността на сектора на рибарството и аквакултурата, улесняват се директните продажби и се насърчават прозрачният, ефективен и лесен за ползване контрол и мониторинг на рибарството. Примерите включват електронни системи за наблюдение от разстояние (REM) (напр. вътрешна система за видеонаблюдение и датчици), изкуствен интелект, автоматизиран анализ на данни, непрекъснато измерване и записване на мощността на двигателя, както и безпилотни самолети за наблюдение. С цифровите технологии също така се предоставят възможности за събиране на по-широк набор от данни, които да бъдат използвани в рамките на научните процеси и вземането на решения, като се опростяват механизмите и се облекчава административната тежест за операторите при събирането на данни. Това е от ключово значение за насърчаването на еднакви условия на конкуренция и за осигуряването на постоянен поток от качествена информация за рибните запаси, предпочитанията на потребителите и екологичното състояние.

Държавите членки следва да гарантират, че техните програми в рамките на ЕФМДРА осигуряват очаквания принос за иновациите, цифровизацията и енергийния преход във веригите за създаване на стойност в областта на рибарството и аквакултурата, като допълват програмата „Хоризонт Европа“ и нейната мисия „Възстановяване на нашите океани и води до 2030 г.“. Така например платформата „Европейският цифров океан — отражение на реалния“ ще комбинира данни, модели и други цифрови технологии, предоставяйки основани на знания данни, които са от значение за управлението на рибарството. Комисията приканва държавите членки да допринесат за развитието на тази система за цифрови знания, по-специално като предоставят своите данни от мониторинга и инструменти за оценка чрез платформата, и ги насърчава да се възползват от проектите за мисии и други действия за подобряване на капацитета си за мониторинг на морската среда.

Необходимо е новите технологии и техники да се доразвият и изпитат, да се разшири мащабът им, да се разработи пазар за тях и те да станат достъпни за инвеститорите. Заинтересованите страни следва да засилят сътрудничеството си по иновативни проекти чрез обмен на най-добри практики и съвместно разработване на нови технологии, като се възползват от съществуващите процеси и канали за сътрудничество. Стратегиите за интелигентна специализация например са мощен фактор за иновации на регионално равнище, който може да насърчи конкурентоспособността на веригата за създаване на стойност в областта на рибарството и аквакултурата и да подпомогне нейното технологично развитие. Комисията ще продължи да подкрепя този процес чрез платформата за стратегии за интелигентна специализация за устойчива синя икономика[40]. Тя също така създаде Обсерватория на синята икономика на ЕС, която предоставя информация в почти реално време и ключови социално-икономически показатели за синята икономика на ЕС[41]. Много важно е държавите членки и заинтересованите страни да използват наличните източници на финансиране, за да открият неизползвани възможности за

[40] https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/

[41] https://blue-economy-observatory.ec.europa.eu/index_en

бизнес, инвестиции и ноу-хау, както и да се възползват от изследователските съоръжения на ЕС.

За да насърчи и подкрепи този процес, Комисията ще учреди годишна награда за устойчиви иновации в рибарството, с която ще бъдат представяни най-добрите практики в сектора и ще се улеснява тяхното разпространение. Тя ще прикани консултативните съвети да предложат критериите за награждаване и критериите за избор на независимо жури.

Иновациите трябва да водят до инвестиции и да създават перспективи за рентабилност. Както е подчертано в съобщението относно инициативата за енергиен преход, приносът на сектора на рибарството и аквакултурата към изменението на климата трябва да се ограничи, като същевременно се намали скъпо струващата зависимост на този сектор от изкопаеми горива. С огромното увеличение на цените на енергията през 2022 г. по-голямата част от сектора все още е изложена на риск от икономическа неустойчивост. Ето защо ускоряването на енергийния преход на веригата за създаване на стойност следва да се съсредоточи върху намаляването на оперативните разходи за енергия, като същевременно се подпомагат целите на Европейския зелен пакт, насочени към неутралността по отношение на климата, намаляване на замърсяването и биологичното разнообразие. Необходимо е да се ускори внедряването на вече наличните технологии (напр. електрически, хибридни, вятърни и слънчеви), като същевременно се стимулират изследванията и изпитванията на нови технологии (напр. водородни).

Като цяло са необходими допълнителни инвестиции в дизайна, технологиите и съвременните решения, за да се повиши енергийната ефективност на „корабите на бъдещето“ и да се подобрят селективността, оптимизацията и прецизността на риболова. Тази препоръка се отнася и до „фермата за аквакултури на бъдещето“, която следва да увеличи производството на черупкови организми и водорасли, като по този начин бъде намален отпечатъкът на аквакултурата върху околната среда и климата. За осигуряването на тези инвестиции може да спомогне публичното финансиране от ЕС. Инициативата за енергиен преход предоставя благоприятна рамка за действия по някои от тези предизвикателства, с която се идентифицират и отстраняват пречките и се създават структури за дългосрочно сътрудничество в тази област.

В допълнение към технологичните иновации следва да се насърчават добрите практики, водещи до намаляване на отпечатъка на рибарството и аквакултурата върху климата и околната среда. Като част от изпълнението на стратегическите насоки на ЕС за аквакултурата[42] Комисията ще изготви документ с насоки за екологичните показатели. Тези насоки ще обхванат използването на устойчиви източници на белтъчини за фураж, ефективността на фуража, енергийната ефективност и използването на възобновяеми ресурси, както и насърчаването на производството на аквакултури от ниски трофични нива, като например отглеждане на мекотели и водорасли и интегрирани мултитрофични системи за аквакултура[43].

За да се подобри използването на новите технологии от риболовния флот и като се има предвид, че някои от тях са по-тежки и изискват повече пространство в сравнение с

[42] Вж. бележка под линия 30 по-горе.

[43] COM(2022) 592 final и COM(2021) 236 final.

традиционните, е необходимо да се помисли и за обема[44] на борда, който е един от важните параметри за подобряване на безопасността и условията на труд. ОПОР разкрива възможности за частни инвестиции в нови, устойчиви и безопасни кораби, като същевременно гарантира, че няма да се увеличи общият риболовен капацитет на флота. Държавите членки могат да разпределят своя риболовен капацитет по гъвкав начин в рамките на пределни граници, установени в ОПОР, и при спазване на система за вписване/отписване (т.е. всеки капацитет, който бива вписан във флота, трябва да бъде компенсиран с равностойно намаляване на капацитета). Както беше изтъкнато в оценката на системата за вписване/отписване от 2019 г.[45], при няколко държави членки е налице разлика между активния капацитет на флота и пределните граници за риболовния им капацитет. При необходимост те могат и следва да използват тази разлика за улесняване на модернизирането на флота. В тази рамка всяко преразпределяне на капацитета следва да бъде съпроводено с надеждно наблюдение на капацитета, включително на мощността на двигателите[46].

Комисията:

- призовава **държавите членки**, **считано от 2023 г.**, да повишат — в сътрудничество със сектора — прозрачността и гъвкавостта на управлението на своя риболовен капацитет и при необходимост да улеснят евентуалното му преразпределяне за структурни инвестиции на борда, включително с финансовата подкрепа на ЕС и на национално равнище, когато това е допустимо;

- насърчава **Партньорството за енергиен преход** (създадено в рамките на инициативата за енергиен преход), **консултативните съвети и социалните партньори до 2024 г.** да отправят конкретни, практически и устойчиви предложения за модернизиране на корабите с цел подобряване на безопасността, енергийната ефективност и условията на труд на борда;

- приканва **консултативните съвети** да допринесат през 2023 г. за създаването на годишна награда за устойчиви иновации в областта на рибарството, за да може тя да бъде връчена за първи път през **2024 г.**;

- призовава държавите членки да подкрепят иновациите и да насърчават добрите практики в областта на аквакултурата, както и производството на аквакултури от ниски трофични нива, като например отглеждане на мекотели и водорасли и интегрирани мултитрофични системи за аквакултура.

---

44 Обемът (изразен в бруто тонаж) е един от параметрите при определянето на риболовен капацитет, заедно с мощността (изразена в kW).

45 SWD(2019) 312 final.

46 Европейска комисия, ГД „Морско дело и рибарство“. Проучване относно проверката на мощността на двигателите от страна на държавите членки: окончателен доклад“. Служба за публикации. 2019 г., https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/a867cbac-8e90-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-bg

7. ОПОР — ДЕСЕТИЛЕТИЕ НА РЕАЛНИ ПОСТИЖЕНИЯ

Реформата на ОПОР от 2013 г. беше революционна по своя характер. С разширяването на приложното поле на обикновената законодателна процедура, така че тя да обхваща и рибарството, съзаконодателите постигнаха съгласие по нова законодателна рамка, която за първи път обединява социалните, икономическите и екологичните измерения на политиката на ЕС в областта на рибарството. Тя позволи да се повиши ангажираността, включително на регионално равнище, и да се подобри сътрудничеството между съответния сектор на рибарството и други заинтересовани страни.

Десетилетие по-късно сме свидетели на реален напредък към по-устойчив риболов по места. Рибарите, гражданското общество, държавите членки и ЕС допринесоха за възстановяването на ключови рибни запаси на ЕС и за осигуряването на рентабилност на флота. През 2009 г. обхванатите от устойчив улов рибни запаси на ЕС бяха едва пет; през 2022 г. те бяха над 60 и броят им продължава да расте. Многогодишните планове за управление с амбициозни цели по отношение на устойчивостта вече осигуряват основа за съгласувано ежегодно вземане на решения относно възможностите за риболов. Рибарите продължават да полагат усилия за повишаване на селективността, така че дейността им да е по-щадяща за морската среда[47].

Тези подобрения по отношение на екологичната устойчивост, заедно с по-голямата предвидимост благодарение на стабилната законодателна рамка, доведоха до подобряване на икономическите показатели от 2013 г. насам[48]. Съществуват убедителни доказателства[49], че ОПОР е подобрила ефективността и организацията на пазарите на морски хранителни продукти, които допринасят за прозрачността и стабилността на веригата на доставките, а оттам — и за снабдяването с храни.

Със своята солидна рамка за управление на рибарството ЕС също така е пример за устойчиво рибарство в световен мащаб. Така например усилията на ЕС допринесоха за създаването на нова и амбициозна рамка за управление на Средиземно море и Черно море.

ЕС също така насърчи дейността на регионалните организации за управление на рибарството, които значително подобриха устойчивостта благодарение на своите системи за управление и контрол на рибарството. През 2021 г. 54 от 55-те мерки за опазване, които бяха приети от регионалните организации за управление на

---

47 Примери за това са новите уреди за улов на камбала, въведени в Балтийско море, новите мрежи за улов на калкан в Черно море, с които се намалява приловът на уязвими видове, и новите дънни уреди за дълбоководен риболов на скариди, които намалиха въздействието върху морското дъно и разхода на гориво в Средиземно море. В Средиземноморието опитът с морската защитена зона Columbretes в Испания и със забранената за риболов зона на падината Jabuka/Pomo в Адриатическо море също са примери за това как всички участници да бъдат включени в разработването и прилагането на мерки за управление. Това подготви почвата за значителна работа в рамките на GFCM във връзка със създаването на 10 забранени за риболов зони в Средиземно море.

48 Европейска комисия, Съвместен изследователски център, Научен, технически и икономически комитет по рибарство. *Годишен икономически доклад от 2022 г. относно риболовния флот на ЕС (STECF 22-06).* Virtanen, J. (редактор), Guillen, J. (редактор), Prellezo, R. (редактор), Sabatella, E. (редактор). Служба за публикации на Европейския съюз. 2022 г.

49 Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета — Прилагането на Регламента за ООП (COM(2023) 101 final).

рибарството и бяха свързани със стопанисването на запасите, попадащи в тяхната компетентност, съответстваха на научните становища. ЕС също така подкрепя работата на Международната организация на труда по социалните аспекти в рамките на няколко регионални организации за управление на рибарството[50]. По отношение на Средиземно море и Черно море стратегията на GFCM до 2030 г. има за цел да насърчи принципа на достоен труд, включително чрез справедливи и безопасни условия на труд и достъп до социална закрила.

Наред с това участието на ЕС беше от решаващо значение за извеждането на червения тон от състояние, близко до изчезване, и за възстановяването му до устойчиви равнища. Понастоящем 87 % от търговския улов на риба тон в световен мащаб произхожда от запаси с достатъчна численост. Що се отнася до запасите, които се ловят от флота на ЕС, 17 от 20-те запаса от риба тон и тоноподобни видове, попадащи в компетентността на регионалните организации за управление на рибарството, се управляват устойчиво.

ЕС също така изигра ключова роля за решаващия напредък на Международната конференция за морското биологично разнообразие на зоните, разположени извън националните юрисдикции. Той е начело на Коалицията на високите амбиции, в която участват 50 държави, и ще положи всички необходими усилия, за да осигури бързо и амбициозно споразумение през 2023 г. По подобен начин ЕС допринесе за сключването на Споразумението за предотвратяване на нерегулирания риболов в открито море в централната част на Северния ледовит океан през 2018 г. и на Споразумението на СТО за забрана на някои субсидии за рибарство през 2022 г. ЕС също така предвожда усилията за определяне на нови широкомащабни морски защитени територии в Антарктическия океан. Водещата роля на ЕС в международен план допринесе и за напредъка в борбата с ННН риболов, в която ЕС е показал най-добри резултати. Освен това споразуменията за партньорство в областта на устойчивото рибарство с трети държави осигуряват взаимни ползи както за ЕС, така и за държавите партньори и тяхното население. В по-новите споразумения от този вид се включват клаузи за правата на човека и се отразяват по-цялостно нуждите на местното население.

С извършената през 2013 г. реформа на ОПОР бяха въведени нови инструменти за насърчаване на устойчивата аквакултура. В съчетание с финансирането от ЕС това даде възможност да бъде постигнат напредък по отношение на устойчивостта и конкурентоспособността на този важен сектор. През 2021 г. Комисията прие нови стратегически насоки[51], а държавите членки актуализираха по съответен начин своите национални стратегически планове в областта на аквакултурата.

Регламентът относно ОПОР от 2013 г. осигурява стабилността, от която се нуждае секторът на рибарството. Крайъгълните камъни на тази стабилност остават екологичната, социалната и икономическата устойчивост, ефективното регионално сътрудничество и научнообоснованото вземане на решения. Те са по-важни от всякога за осигуряване на местно производство на храни и за намаляване на въздействието върху околната среда и на емисиите на парникови газове. Постигането на тези ключови цели зависи от възстановяването на рибните запаси над равнищата на МУУ.

---

[50] Като Международната комисия за опазване на рибата тон в Атлантическия океан (ICCAT), Комисията за опазването и управлението на далекомигриращите рибни запаси в Западния и Централния Тихи океан (WCPFC) и Комисията по рибата тон в Индийския океан (IOTC).

[51] Вж. бележка под линия 30 по-горе.

Въпреки това все още са налице няколко предизвикателства пред пълното прилагане на ОПОР. Необходима е по-бърза и по-структурирана трансформация, за да се намали въздействието на рибарството и аквакултурата върху околната среда и климата. Целта е да се възстанови доброто състояние на морската среда, да се гарантира продоволствената сигурност, да се повишат устойчивостта и енергийната ефективност на сектора и да се допринесе възможно най-скоро за постигане на неутралност по отношение на климата. Това ще спомогне за спестяване на разходи за гориво и за успеха на зелената енергия.

В настоящото съобщение се посочват редица конкретни елементи на ОПОР, които трябва да бъдат прилагани по-стриктно и/или по отношение на които са необходими допълнителни оценки и дискусии, за да се гарантира, че секторът, обществото като цяло и природата могат да се възползват изцяло от огромния потенциал на тази политика. Някои от тези елементи са разгледани по-подробно в плана за действие за морската среда и в инициативата за енергиен преход.

Те засягат по-конкретно:

- задължението за разтоварване и произтичащите от него разходи и ползи за обществото и рибарите;
- приноса към прилагането на законодателството в областта на околната среда и свързаната с него система за управление;
- подобряването на базата от знания и укрепването на екосистемния подход, като се вземат предвид както социално-икономическите, така и екологичните цели;
- бъдещето на професията и приемствеността между поколенията;
- използването на осигуряваните от ЕС възможности за научни изследвания и финансиране;
- разпределянето на квотите на национално равнище и прозрачността на процеса;
- рамката за капацитета на флотовете и нейното значение за структурните инвестиции на борда, включително в подкрепа на енергийния преход в сектора;
- подобреното разработване на социални показатели, за да се повиши надеждността на социално-икономическите доклади, които се използват при изготвянето на мерки за управление на рибарството и за опазване.

8. ПАКТ ЗА РИБАРСТВОТО И ОКЕАНИТЕ, КОЙТО ЩЕ ПРОПРАВИ ПЪТЯ КЪМ БЪДЕЩЕТО

Въз основа на напредъка, постигнат след последната реформа през 2013 г., бъдещата ОПОР е политика, която благоприятства и подкрепя: i) рибарство и аквакултура в синхрон с природата; ii) риболовни кораби и животновъдни обекти за аквакултура, които са по-щадящи за околната среда и използват по-малко ресурси; iii) приноса на морските хранителни продукти за гарантиране на продоволствената сигурност и за повишаване на гъвкавостта и устойчивостта на продоволствените системи в ЕС; и iv) рибари и производители на аквакултури, които могат да намерят удовлетворение, признание и икономическо благополучие в своята професия.

Една ориентирана към бъдещето ОПОР трябва да бъде насочена към рибарите и производителите на аквакултури, които получават стимули и подкрепа за въвеждането

на иновации и за използването на най-новите технологии. Иновациите ще повишат ефективността и рентабилността на риболова и отглеждането на аквакултури, ще осигурят нисковъглеродни доставки на храни и ще допринесат за доброто състояние на океана и водите, както и за устойчивостта на продоволствената система. По-добрата защита на морските екосистеми ще ни помогне да се справим и с неизбежните последици от изменението на климата, като например морските горещини, промяната в трофичните условия и подкиселяването на океана.

Корабите и рибните стопанства на бъдещето ще премахнат зависимостта на секторите на рибарството и аквакултурата от изкопаемите горива и ще повишат тяхната енергийна ефективност. Корабите ще бъдат задвижвани от възобновяеми енергийни източници и горива и ще са оборудвани с чисти и енергийно неутрални двигатели, което ще е част от мерките за борба с изменението на климата и замърсяването на морето. Благодарение на най-новите технологии за прецизен риболов те също така ще бъдат по-селективни и дейността им ще е по-ефективна. И накрая, ОПОР ще предостави подкрепа за рибарите на бъдещето, които ще използват по-устойчиви риболовни уреди и ще бъдат по-гъвкави в условията на изменение на климата, загуба на биологично разнообразие и промени в морето, като ще имат възможност временно да се прехвърлят към други дейности на синята икономика и обществените услуги, за да се намали натискът върху рибните ресурси. Рибарството ще бъде иновативно и безопасно и ще предоставя ценната услуга по опазване на морето.

От ключово значение е да се гарантира правилното прилагане на съществуващите законодателни изисквания, така че всички данни, знания и становища да са на разположение за дискусии с всички заинтересовани страни. Както е описано подробно в работния документ на службите на Комисията, който придружава настоящото съобщение, заинтересованите страни активизират сътрудничеството си за постигане на целите на ОПОР, като подготвят почвата за ползотворно съдействие през следващите години.

Обстойните консултации със заинтересованите страни, проведени за целите на изготвянето на настоящото съобщение, ясно показаха, че само рибарство и аквакултура, които се управляват в дух на сътрудничество и доверие между публичните органи на всички равнища — научната общност, рибарите и производителите на аквакултури, техните организации и гражданското общество — могат да постигнат амбициозни резултати по отношение на устойчивостта и рентабилността.

С оглед на гореизложеното Комисията призовава държавите членки, заинтересованите страни в областта на рибарството и научната общност да се присъединят към нея в т.нар. „Пакт за рибарството и океаните“, като потвърдят отново съвместния ангажимент за пълно прилагане на настоящата политика и допринесат за необходимите размисли и оценки на някои елементи на ОПОР. Това ще бъде от полза за дискусията между ръководителите на риболовни дейности и заинтересованите страни относно ориентирането на политиката към бъдещето с оглед на социалната и екологичната устойчивост.

Пактът ще се основава на следните основни принципи:

- цялостно **изпълнение на съществуващите правила**, за да се гарантира, че риболовът се извършва при устойчиви равнища и значително да се намали отрицателното въздействие върху морските екосистеми;
- по-голяма **прозрачност** по отношение на управлението и вземането на решения, за да се гарантира, че всички заинтересовани страни участват в процеса и разполагат с пълна информация за правилата;
- **подобрено управление** с по-тесни връзки с други области на политиката, за да се разработи по-цялостен подход, насочен и към други видове натиск върху морската среда, както и чрез напредък по сътрудничеството на ЕС с трети държави за осигуряване на еднакви условия на конкуренция;
- **признаване на ролята на рибарите като „пазители на морето“** и осигуряване на рамка в подкрепа на социално-икономическата устойчивост на сектора, екологичната устойчивост и приемствеността между поколенията;
- **ориентиран към бъдещето подход, основан на повече научни изследвания и иновации**, благодарение на който секторът ще допринесе за постигането на неутралност по отношение на климата (включително чрез „кораби на бъдещето“ и по-устойчиви риболовни уреди и техники), ще се улесни развитието на прецизния риболов, ще се създаде професията „рибари на бъдещето“ и ще се съберат необходимите данни за бъдещото развитие на политиката.

Прилаганата в момента ОПОР, заедно с действията, произтичащи от настоящото съобщение, с плана за действие за морската среда и с инициативата за енергиен преход, дава възможност за по-голяма ангажираност и инвестиции в бъдеще. Пактът за рибарството и океаните е призив да се работи ръка за ръка, за да се направят необходимите подобрения в прилагането на ОПОР в краткосрочен план и да започне нов етап на дискусии между всички заинтересовани страни в областта на рибарството. Това е призив за адаптиране на политиката в необходимите области, така че Европа да посрещне новите предизвикателства и реалности и да изгради всеобща концепция за посоката на своите действия. Ако всички заинтересовани страни обединят усилията си и дадат своя принос, ОПОР ще спомогне за оптимизиране на управлението и за постигане на общи резултати в отговор на нарастващите предизвикателства, пред които са изправени рибарството и аквакултурата, морските екосистеми и крайбрежните общности.